

Tekst za razstavo Goran Bertok - Družinski album Galerija AQ, Celje, 2015

Družinski album in druga čudaštva

Večina privatnih fotografij, ki dnevno preplavlja svetovni splet in socialna omrežja in zabrisuje meje med javnim in zasebnim, več kot o realnih življenjih posameznikov govori o tem, kako želijo le-ti biti videni in o njihovi izbiri, kako se pokazati drugim. Čeprav se je pojem družine v današnjem času razširil in postal zelo fleksibilen, pa se je predstava o tem, kakšna je njena vizualna podoba, le malo spremenila. Skozi nepregledne množice nasmejanih podob parov in družin, ljubkih otrok, psov, mačk in drugih hišnih ljubljencev ter nepreštevni stvari, s katerimi se posamezniki istovetijo, posnetih ob najrazličnejših priložnostih, se kaže uniformna in standardizirana podoba družine in družbe, katere merilo je količina posnetih (navidezno) srečnih trenutkov in v kateri vlada imperativ nasmeškov. Četudi so ti posnetki zamegljeni, slabo kadrirani in ponesrečeni in četudi so vsi videti enaki, ne glede na to, kdo je na njih in na katerem koncu sveta so bili posneti, pa njihova vrednost temelji predvsem na emocionalni navezanosti, ki jo do njih gojijo njihovi uporabniki.

Za razliko od vsakdanjih družinskih fotografij serijo Gorana Bertoka, ironično naslovljeno Družinski album, sestavljajo motivi, ki običajno nimajo mesta v prenosljivem kompletu podob, ki konstruirajo neko družinsko kroniko. Na podoben način kot so nekateri vplivni fotografi in fotografinke, npr. Richard Billingham, Nan Goldin, Sally Mann ali Larry Clark, prevzeli formo družinske fotografije (tj. predvsem »snapshot« estetike) in skozi njo razkrili svoje intimne trenutke, tabuizirane in percipirane kot deviacije "normalnega" družinskega življenja, Bertok pred gledalca v ekshibicionistični gesti postavlja intimne prizore iz svojega, za mnoge nekonvencionalnega življenja. Na njih različni prostori, predmeti in mrtvi ptiči v kombinaciji z eksplicitnimi posnetki ženskih genitalij in drugih delov golih teles ter njihovih transformacij, nosijo konotacije mesenosti in potentnosti. V nekakšnem nekrofilskem eroticizmu se avtor poigrava s koncepti moškosti in ženskosti, zakritosti in razgaljenosti, dominantnosti in podrejenosti, užitka in bolečine, živega in mrtvega.

Za razliko od prejšnjih Bertokovih del (Obiskovalci, Post Mortem, Rdeče) ki jih zaznamuje predvsem režijsko precizna in izčiščena estetika, Družinski album zaznamuje »snapshot« estetika in uporaba infrardeče fotografije, pri čemer avtor ohranja surov, naturalističen način prikaza realnosti in obsesivno dokumentacijo njenih posameznih detajlov. Avtor tudi z Družinskim albumom nadaljuje kontinuirano obravnavo mejnih, tabuiziranih in subverzivnih tem, vezanih na človeško telo, nekonvencionalne spolne prakse in smrt. Gledalcu ponuja pogled, ki se izmenjuje med vojerizmom in narcizmom, med identifikacijo in objektivacijo. Pri tem pa se užitek v gledanju nenehno izmenjuje z nelagodjem, celo sramom, saj Bertok gledalcu neizpodbitno zastavlja vprašanje o njegovih lastnih željah, strasteh, fantazijah, obsesijah in strahovih. Pri tem ne gre zgolj za razbijanje podobe družinske idile in vprašanje, kakšne družinske fotografije smo pripravljene pokazati, temveč za vprašanje koliko tega, o čemer sanjamo in kar si želimo, dejansko tudi živimo.

Jasna Jernejšek